

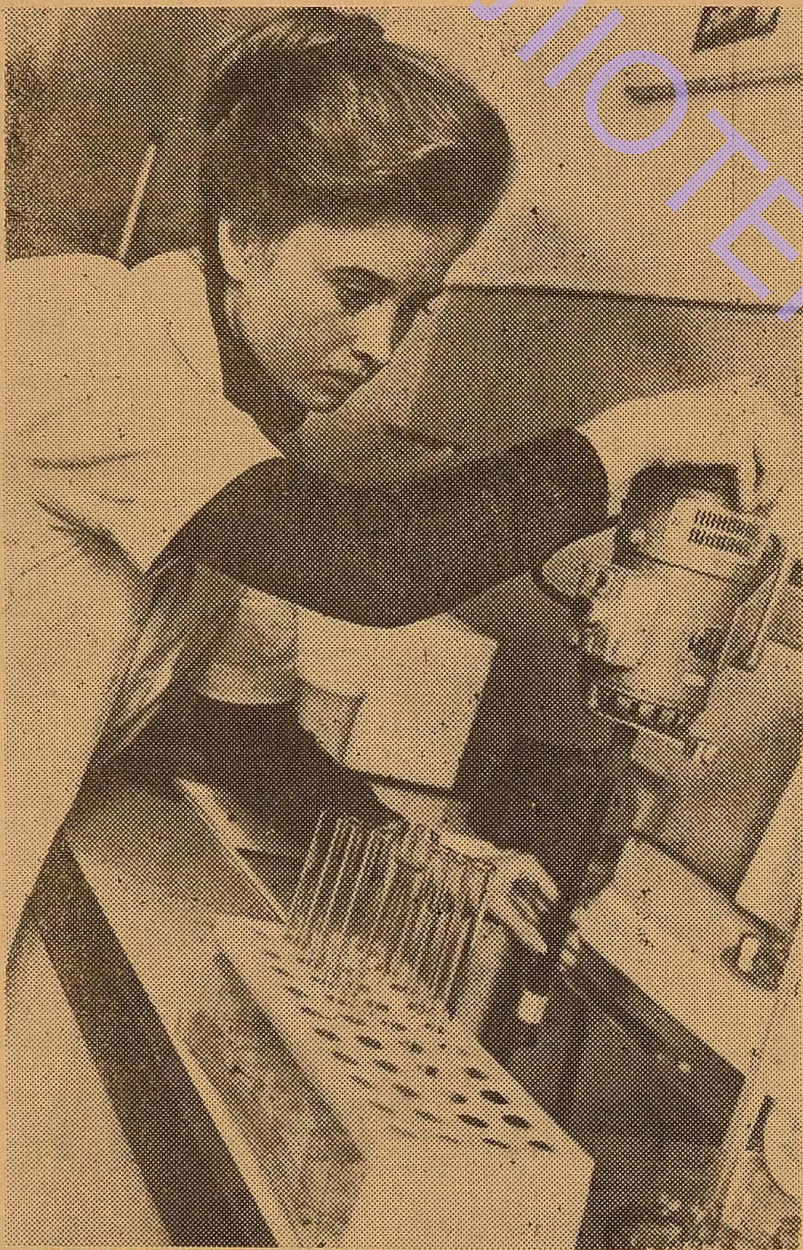
За наукові кадри

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, ПРОФКОМУ, МІСЦЕВКОМУ ТА КОМІТЕТУ ЛКСМУ
ОДЕСЬКОГО ОРДЕНА ТРУДОВОГО ЧЕРВОНОГО ПРАПОРА ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА.

Видається з 1933 р. Виходить щотижня. № 32 (1446). 30 ЖОВТНЯ 1981 РОКУ. ЦІНА 2 коп.

ВЧОРА НАША КРАЇНА УРОЧИСТО ВІДЗНАЧИЛА ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ЛЕНІНСЬКОГО КОМСОМОЛУ

ПРАВОФЛАНГОВІ

Після закінчення середньої школи № 2 м. Білгород-Дністровського приїхала до Одеси Ніна Мулюкіна. Вступні іспити... І ось вона вже студентка біологічного факультету Одеського державного університету.

Зараз Н. Мулюкіна вже навчається на III курсі, спеціалізується по кафедрі біохімії. Ніна користується заслуженою повагою серед товаришів і викладачів, відмінниця навчання, активіст наукової студентської роботи, мекі-ківський стипендіат, вона веде велику громадсько-корисну роботу на курсі і факультеті. Її портрет — на Дошці пошани відмінників. Ніна член комсомольського бюро факультету, де керує сектором науково-дослідницької роботи.

Фото М. РИЖАКА.

В ШКОЛІ МОЛОДОГО КОМУНІСТА

Розпочались заняття в школі молодого комуніста. Перше заняття відкрив заступник секретаря парткому О. Г. Перехрест.

З лекцією «XXVI з'їзд КПРС про зростання керівної ролі партії в умовах розвинутого соціалізму» виступив завідувач кафедри історії КПРС професор М. М. Якупов.

Протягом навчального року слухачі будуть поглиблено вивчати матеріали XXVI з'їзду КПРС, статутні і програмні положення нашої

партії, актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин та ін. Програмою передбачені також консультації, конференції, практичні і семінарські заняття.

В читанні лекцій і проведенні практичних занять візьмуть участь партійні, радянські і комсомольські працівники, провідні вчені міста, ветерани партії і праці.

О. ДОМБРОВСЬКИЙ,
аспірант кафедри історії
КПРС, заст. керівника
школи молодого комуніста.

В комітеті ЛКСМУ

Комітет ЛКСМУ ОДУ розглянув підсумки робіт IX Пленуму ЦК ВЛКСМ, всеціло підтримує і схвалює його рішення.

Комітет ЛКСМУ зобов'язав секретарів комсомольських організацій і бюро організувати глибоке вивчення матеріалів і рішень IX Пленуму ЦК ВЛКСМ, розробити і затвердити систему організаційно-політичних заходів, спрямованих на виконання його постанов.

Комітет ЛКСМУ закликає всіх комсомольців університету, кожен комсомольську організацію розгорнути змагання за гідну зустріч XIX з'їзду ВЛКСМ, зробити конкретний внесок у виконання історичних накреслень XXVI з'їзду КПРС.

ПОДЯКА ЗА ПРАЦЮ

Студентський загін «Оптиміст», який у складі студентів факультету РГФ, мехмату та філфаку з 1 по 29 серпня ударно попрацював на Одеському консервному заводі ім. В. І. Леніна.

Хочеться відзначити високу дисципліну і відмінні показники в роботі всього загону. Студенти брали участь у соціалістичному змаганні, показали зразки комуністичного ставлення до праці. Особливо слід відзначити успіх студентів філологічного факультету: В. Костюк, Т. Ваконоголь, О. Пилипчука, В. Тонара, В. Бялик, Л. Кравцова; механіко-математичного факультету Ж. Зинов'євої, А. Котліної, Л. Соколової, І. Підлубного, Л. Маслянинової; студентів факультету РГФ: Л. Скороход, В. Будзиги, М. Коозевої Т. Будзиги, Л. Скульської, Г. Волянської.

Б. КУЗЬМИЧОВ,
директор заводу.

Т. БЕЛОВ,

секретар партбюро.

О. ШЕЛЕШКО,

секретар комітету ЛКСМУ.

Вагомий внесок у скарбницю об'єднаного будівельного загону Одеського університету зробив у цьому році загін «Бриз» механіко-математичного факультету (командир Г. Антипенко, комісар Н. Тулуб), який працював на Одеському об'єднанні пиво-безалкогольної промисловості. Студентський загін виконав об'єм робіт на суму, яка перебільшує 100 тисяч карбованців, крім того, бійці СВЗ провели значну політико-масову роботу. Прочитано 25 лекцій, на належному рівні було організоване соціалістичне змагання.

В. ФЕДЧЕНКО,
директор об'єднання.

О. КУЦІВСЬКА,

секретар партбюро.

В. ВІТЮК,

секретар комітету ЛКСМУ.

Під час перебування колективу юридичного факультету у радості імені Карла Маркса Роздільнянського району, викладач факультету Олександр Костянтинівич Вишняков і студентка Олена Руденко надали допомогу місцевій Лиманській середній школі № 2.

О. Руденко в усіх класах провела бесіди на теми «Особливості радянських законів про неповнолітніх» і «Попередження судом злочинів неповнолітніх». Цікаво провів бесіди з молоддю і О. К. Вишняков. Він відповів на численні запитання школярів з правових проблем і трудового законодавства.

Адміністрація Лиманської середньої школи № 2 і комітет комсомолу школи висловлюють подяку за надану допомогу в проведенні профілактичної роботи по попередженню правопорушень.

П. ШУЛЯЧЕНКО,
директор школи № 2 с. Лиманське
Роздільнянського району.

СПРАВИ НАШОГО КУРСУ

Незабаром звітно-виборчі комсомольські збори студентів II курсу геолого-географічного факультету (геологічне відділення). В ці дні активісти комсомольського бюро Н. Береза (ідеологічний сектор), А. Гармашев (політсектор), Г. Баранджа (ідеологічний сектор), В. Трегуб (культсектор) та інші з новими силами приступають до творчих звершень, до виконання соціалістичних зобов'язань, щоб гідно зустріти нову річницю Великого Жовтня, щоб успішно скласти зимову сесію. Проблем багато в усіх наших секторах та ланках комсомольського життя: скрізь треба щось посилити,

підняти на вищий рівень, дати новим справам творчий поштовх, ініціативу, таку, якою студенти жили і працювали на колгоспних ланах Ізмаїльщини. На групових комсомольських зборах студенти одностайно вирішили не знижувати своїх ударних темпів і в навчанні, орієнтувати своє комсомольське життя на гідну зустріч XIX з'їзду ВЛКСМ. Тому вже зараз відчувається, з яким запалом беруться студенти за підручники й конспекти, як жадібно рвуться до знань, з яким поривом нерідко сперечаються про нову книжку чи кінофільм, що розповідає про радянських

трудівників, воїнів, вчених. Бо наші молоді не байдужі, яким кожен стане спеціалістом, які за п'ять років отримає знання, чи буде особистістю чи ні. Особистість — це та проблема, що пов'язується нами, комсомольцями з багатьма справами громадсько-політичної практики, з рівнем особистої культури, з науковими пошуками.

Звітно-виборчі комсомольські збори II курсу геологічного відділення проведе поділовому активно і змістовно.

В. КУГУТ,
комсорг II курсу
геофаку.

НА МЕХМАТІ численна комсомольська організація має свій комітет. І рівень роботи тут високий, темпи напружені. Комітет — справжній бойовий штаб, що координує і направляє в єдиний потік справи різноманітних секторів і ланок складного комсомольського життя. Тут щодня, як у вулику: члени комітету та їх помічники — комсорги курсів, груп, активісти, за певним графіком і частенько без графіка, приходять, а точніше — влітають, сюди, бо ось на черзі засідання сектору організаційного чи ідеологічного, інформаційного, ради «Політклубу», ДНД, педзагону, негайне обговорення нових даних УВК, підготовка до звітно-виборних зборів. Треба обговорити, як найцікавіше організувати і провести вечір інтернаціональної дружби. Як поживити діяльність громадських кураторів, щоб першопкурсники спокійніше, безболісно, творчо починали нове студентське життя. В літературно-музичному клубі завалена робота редколегії — як поставити її на кращий рівень? Справи лекторської групи, зв'язки з іншими факультетами, вузами, школами. Культпохід по місцях Бойової Слави, в музей, в театр. Диспут в гуртожитку. Розмова на студентському партбюро з відстаючими. Обговорення нових форм комсомольського життя на сторінках студентської багатотиражки. Випуск «Комсомольського проєктору».

Все це справи глобальні, пекучі, їх не можна відкласти на завтра, а між ними виникають маси проблем-нюансів, по-своєму важливих і негайних. І коли дивишся збоку, широко дивуєшся запальному піднесенню, з яким працює апарат комітету і його секретар Вадим П'ятов. Бо саме тут, як на вершині, найяскравіше бачиш могутнє виривання молодіжного пориву, дотепності, винахідливості, де народжуються нові шляхи невгамовного, невиситомого життя факультетської комсомолі.

Треба бачити, як жваво ось в цю хвилину ведеться розмова про агіткультбригаду «Урожай-81», коли секретар зачитує учасникам подяку від обкому комсомолу, коли планується продовжити її діяльність в учбовому році. Адже влітку і восени активісти агіткультбригади виступа-

ли перед трудівниками Одещини, які щиро дякували за змістовні лекції, за чудові літературно-музичні композиції. Значить, робота потрібна, якщо проникає в людські серця жар студентського пафосу. То й необхідно і далі доносити до учнів шкіл та училищ, до трудящих заводів і фабрик глибокі знання з проблем марксистсько-ленінської теорії, міжнародної політики, матеріалів XXVI з'їзду КПРС, технічних наук, мистецтва, етики тощо. Те-

спростувати. Ні, друже, доказують вони, життя невмолимо потребує від тебе не тільки добре знати, скажімо, металеві конструкції чи принципи дії ЕОМ, але і якості організатора, вихователя трудового колективу, вміння бесідувати з людьми, переконувати їх. А з чим ти прийдеши до них? Треба ж яскраво горіти, багато знати, дбати і про інших, щоб стати справжньою в першу чергу, людиною, а потім уже і спеціалістом. Щось тебе не задоволь-

такій творчій діяльності вбачаючи початок гармонійного розвитку людини.

Спостерігаючи за роботою активістів комітету, чітко відчуваєш, що вона керується рукою і волею досвідченого ватажка, бо кожному він дасть добру ділову пораду, підніме впевненість в своїх силах, викличе творчий настрій. В кожного активіста секретар П'ятов невтомно плекає такі громадські начала як: необхідність бути хоро-

СЕКРЕТАР

пер активісти заперечались — про оптимальні графіки цієї роботи, про кількість лекцій для певної аудиторії слухачів, про найцікавіші форми поєднання лекцій з концертами.

ЗАВЖДИ форми і формули... Ті, на які зверталась особлива увага на V Пленумі ВЛКСМ, яких настійно вимагає сьогодні час. «Вони — вічна ціль, — говорить Вадим П'ятов, — нашого творчого пошуку в громадсько-політичній практиці. Бо саме вони, нові, діючі, завжди дають можливість в традиційному, застарілому знаходити ще невичерпні резерви, сміливіше запроваджувати в студентське життя щось передове, свіже, робити комсомольське життя ще бойовішим, ще змістовнішим».

І це так. Рік тому не було навіть «Політклубу», а сьогодні він — центр політичного розвитку студентства на мехматі. Це на його базі створено літературно-музичний клуб та агіткультбригаду. На меті — інші, не менш важливі творчі заходи, бо невинно шукаються активістами дієвіші форми та засоби ГПП, все більша кількість студентів залучається до її величній орбіти. Коли ж трапляються студенти, особливо з перших курсів, котрі з недовірою дивляться на громадську діяльність в колективі, на політичну самоосвіту, на необхідність самостійно підвищувати свою культуру (мовляв, я й так буду хорошим спеціалістом), то членам комітету, активістам і, зокрема, секретарю є чим такі сумнівні позиції розвіювати і

няє в нашій роботі — то засукай рукави, берись за діло, допомагай шукати і знаходити. Від цього вираеш ти сам. В спеціальній розмові для більшої доказовості секретар може зачитати і біографію вчених як прекрасні зразки для наслідування, згадати, що, наприклад, інженер-шляховик Гарін-Михайловський писав романи, професор математики Бунаєвський перекладав Байрона, що Мельникова і Графтіо запрошували на міжнародні конгреси не тільки як провідних вчених, а й як людей дуже високої культури. Хіба не показово, що професор-конструктор опічного курсові проєкти з першого погляду, часто говорячи: «Неправильно!» — «Чому?» — дивуються студенти. — «Неправильно, бо некрасиво», — відповідає професор і виявляється правим: в роботі знаходяться недоліки.

— Я неодноразово говорив на цю тему з деканом, з секретарем партбюро факультету, викладачами-комуністами, і вони відкрили мені цікавий факт, — розповідає Вадим. — На державних екзаменах, навіть з технічних дисциплін, вони безпомилково визнають по відповіді активіста, особливо — лектора, визнають по культурі його мови, культурі мислення, культурі захисту своїх позицій.

СЕКРЕТАР мріє про те, щоб кожний активіст, прочитавши на заводі лекцію про міжнародне становище, тут же зміг проконсульовати робітника, який, можливо, вчиться на заочному, з питань сопратату, диференціальних рівнянь тощо. Саме в

шим студентом, комсомольцем, патріотом факультету, а цим почав відповідати морально-етичні категорії — совість, честь, любов до своєї справи. Вступив в лави Ленінського комсомолу — будь гідним цього звання, став студентом — працюй, не покладаючи рук! І цей духовний ентузіазм (навіть — творчий імператив) проявляється в кожному його слові, в кожному ділі, допомагає зміцнювати молодіжний колектив факультету, вести його до певного успіху цілеспрямовано і неухильно.

ПРЕКРАСНУ людяну науку керувати, точніше — запалювати комсомольців на хорошій справі він освоював ще в студентські роки як староста групи, академік сектору курсу, голова УВК факультету, а з V курсу — секретар, кандидат в члени КПРС. В нього завжди були і є прекрасні вчителі-комсорги факультету, тепер комуністи, члени партбюро, які і зараз готові щось порадити і допомогти (як, наприклад, викладач кафедри вищої математики С. Ф. Скороход). Так само, як і декан, секретар партбюро, члени комітету комсомолу ОДУ. Адже справжній керівник завжди росте і діє тільки в тісному творчому контакті. А ще тому, що комсомол як надійна опора і зміна Комуністичної партії свою діяльність підпорядковує завданням партії, зважаючи з ними кожний свій крок. Є ще один значний помічник — друзі, актив, в якому натхненно працюєш і завжди відчуваєш його надійний лікоть. Вчи ти — вчать і тебе. Кожний акти-

віст — цікавий світ знань, культури, стремління. Важко іноді приводити цей світ (точніше — багато таких в світі) до єдиної гармонії. Але секретар постійно прагне до цього. І коли щось не вдається, знає: десь припустився помилки, не розгледів вчасно, що ось цьому активісту треба було доручати не газету в літературно-музичному клубі, а будівельний загін, де він, як комісар, на своєму місці. А ця комсомолка з більшим успіхом працюватиме в педзагоні, ніж в УВК. Індивідуальний підхід вимагає не стільки повчати комсомольця, скільки зрозуміти його справжнє творче начало і допомогти йому жваво розвиватись. Відрадно, що в самому комітеті актив підбирається справжній, бойовий. Корчагінським запалом віє в роботі від таких комсомольців, як І. Мельник (заступник секретаря з ідеологічної роботи), А. Чумаєв (органсектор), О. Князькова (голова УВК факультету), Г. Пономаренко (шефський сектор), Л. Рубльова (рада громадських кураторів) та інші. Взяти хоча б Князькову. Ця комсомолка не поступиться своїми переконаннями навіть перед деканом, коли УВК, проаналізувавши причини гіршої успішності студентів на певному курсі, запропонує покращити розклад окремих занять і консультацій, режим роботи кабінету курсового проєктування, забезпечити окремі групи потрібними підручниками і посібниками і т. д. Так принципово діє кожний з них, бо від їхньої високосвідомої діяльності багато що залежить. І саме такі активно діючі форми, принципи, критерії, експерименти в щоденній роботі комітету комсомолу і його секретаря приносять значні успіхи комсомольській організації. Адже наближається XIX з'їзд ВЛКСМ.

А. НЕРОДЕНКО.

ПЕРШИЙ ВСЕСОЮЗНИЙ

У Москві завершив свою роботу перший всесоюзний зліт членів оперативних комсомольських загонів і дружинників. На зльоті були представлені всі комсомольські загони, оперативні та інші формування, які займаються профілактикою правопорушень серед неповнолітніх.

Дуже пам'ятним було відкриття зльоту у Колонному палаці Будинку Рад. Зліт відкрив перший секретар ЦК ВЛКСМ Б. Н. Пастухов. Делегати прийняли Лист на адресу Центрального Комітету Комуністичної партії Радянського Союзу і Генерального секретаря ЦК КПРС товариша Л. І. Брежнєва. В Листі учасники зльоту від імені всіх членів оперативних загонів, дружинників дали урочисту клятву докласти всіх сил для поліпшення охорони громадського порядку і зміцнення соціалістичної законності.

Виходячи з цього було б корисним поліпшити роботу оперативного загону нашого університету. Ввести єдині знаки розрізнення, ритуали, символи в нашому загоні, а також обов'язковий кандидатський стаж для нових членів загону. Все це дало б мо-

жливості значно зміцнити дисципліну в загоні, підняти чіткість. Крім того, було б корисним поліпшити організаційну структуру нашого оперативного комсомольського загону, управління ним. Ми повинні увразнити форми роботи загону. Дуже цікаво, думаю, є ленинградська система шефства над важкими підлітками. Вона передбачає об'єднання в один орган представників усіх зацікавлених сторін, що дає можливість вироблення єдиної тактики роботи з кожним підлітком.

Гадаю, що доцільно, було б створити при штабі нашого загону координаційний відділ, який би налагодив зв'язок з іншими загонами міста. Це дало б можливість обмінюватись новинками в організації роботи. Та й ми могли б поділитись з нашими колегами своїми досягненнями. Так, на юридичному факультеті успішно діє група по шефству над слідчим ізолятором. Вона єдина в цьому плані в країні, і її робота була відзначена на зльоті.

О. ТИШКОВСЬКИЙ,
студент III курсу юрфаку,
делегат всесоюзного зльоту.

ВДОСКОНАЛЮВАТИ

Молоді викладачі, одні сміливіше, інші боязко, йдучи до студентів в аудиторію, чи аспіранти, які готують себе до праці педагога, природно задумуються над тим, які методи навчання найбільш ефектні і як їх застосовувати. Навіть досвідчені вчені-педагоги, критично оцінюючи свої заняття, шукають шляхів збагачення методики викладання, прислухаються до досвіду інших педагогів, або думають над рекомендаціями педагогічної науки.

Це зрозуміло. Методи викладання, кажучи ширше — методи навчання, являються засобами **учбово-формуючого** впливу на студентів. Тому завжди у творчого педагога виникає питання, а чи вдалось йому на лекції або семінарі досягнути максимального впливу на свідомість і почуття студентів чи ні.

А чи можна сказати, що педагогічна ефективність застосованого методу залежить тільки від самого методу? Адже ділять іноді методи навчання на активні і пасивні. Хоча відомо, що будь-який метод можна зробити активним або пасивним.

Звичайно, методи є різні, особливо багато їх модифікацій. Наприклад, вузівська лекція має понад 10 варіантів. В свою чергу педагог, експериментуючи, може в будь-який варіант лекції внести свої знахідки, по-своєму використовувати допоміжні засоби.

Та головна умова, котра забезпечує ефективність застосування будь-якого методу, особливо лекцій, це **наукова кваліфікація педагога**. Якщо вчений-педагог веде дослідження, має певні результати в науковому пошуку, то все це позитивно відбивається на учбовому процесі, на застосуванні учбових методів. Не можна приймати серйозно курйозні випадки, іноді вдумани, коли провідний вчений без зовнішнього ефекту читає лекції. Д. І. Менделєєв у своєму щоденнику писав, що до нього ломились на лекції не заради красивих слів, а заради думок. Наукові думки, творчий підхід, пошуки джерел і доказів істини, бачення проблем в науці і житті і можливих шляхів їх

вирішення — все це характеризує стиль лекцій вченого-педагога, що веде дослідження.

Ось чому основною умовою ефективного володіння вузівськими методами навчання являється активна наукова діяльність педагога. Друга важлива педагогічна умова ефективності застосовуваних методів навчання — **майстерність педагога**. Л. М. Толстой замінив: ті методи навчання хороші, якими досконало оволодів учитель.

Проте треба уточнити саме поняття «майстерність». Якщо майстерність в техніці, де працюючий має справу з металом чи іншими «мертвими» матеріалами, зводиться до знань властивостей матеріалу і володіння технологічними та технічними навичками, то майстерність педагога передбачає хороше знання особистостей студентів, що **безперервно формуються**, з їх неповторними індивідуальними особливостями і різноманітними на них впливами. Педагогічна технологія по-своєму динамічна і не су-

ЕКСПЕРИМЕНТ ВДАВСЯ, ТРЕБА ЙОГО ПРОДОВЖИТИ

«ФІЗИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ—МОЛОДЦІ!»

Генеральний секретар ЦК КПРС, Голова Президії Верховної Ради СРСР товариш Л. І. Брежнєв в промові на Всесоюзному зльоті студентів відзначав: «Процес навчання в вузі сьогодні все більше спирається на самостійну, близьку до дослідницької, діяльність студента... Треба навчитись постійно вдосконалювати свої знання і виробити навички дослідника».

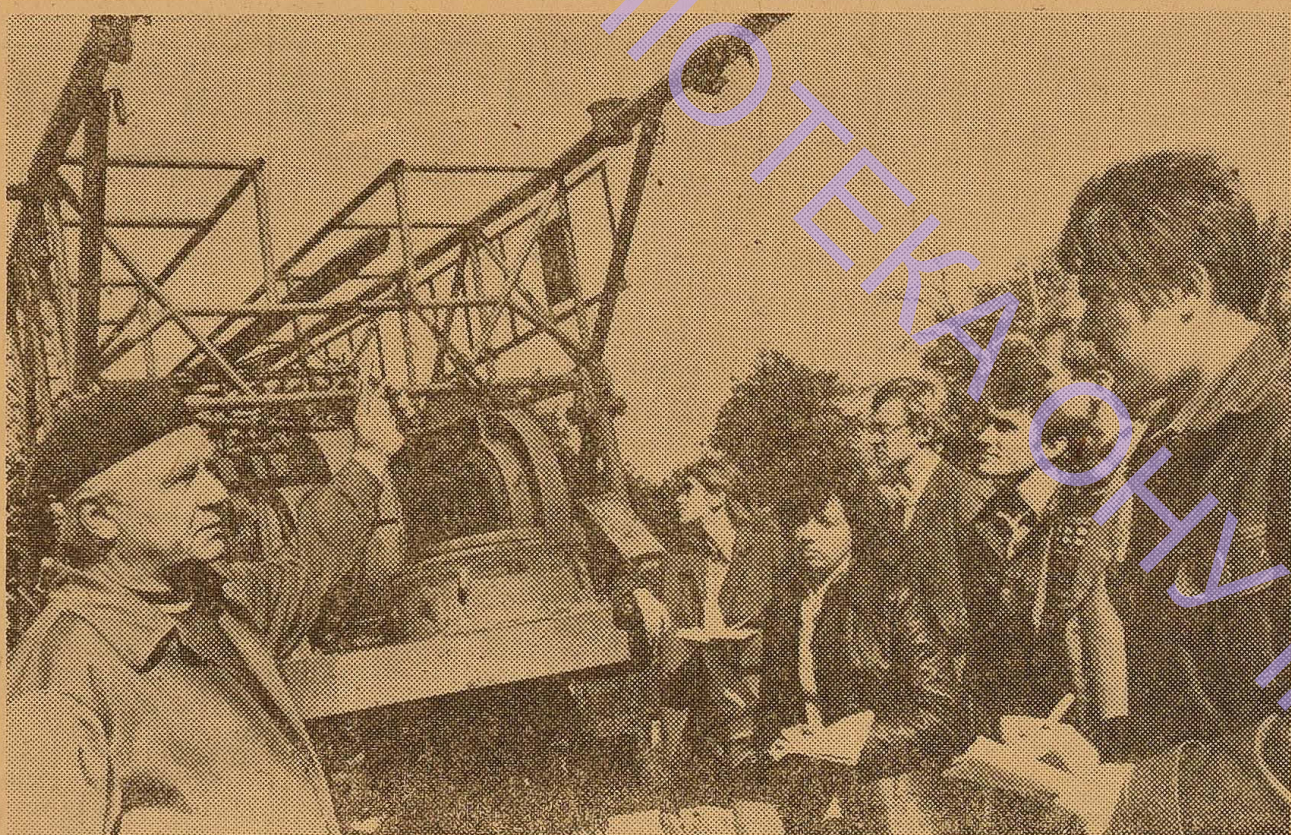
Одним із факторів, що сприяють цьому, являється участь студентів в республіканському і всесоюзному конкурсах наукових студентських робіт з природничих, гуманітарних і технічних наук. Кілька днів тому відбулось засідання ради НДРС нашого університету, на якому були підсумовані результати підготовки університету до участі в республіканському і всесоюзному конкурсах 1981—82 року з природничих, гуманітарних і технічних наук. Було відзначено, що в цьому році підготовка до вказаних конкурсів проходила успішно. Число робіт, підготовлених на конкурси, в порівнянні з минулим роком збільшилось

більше, ніж на 100 робіт. За планом, затвердженим на квітневому засіданні Ради НДРС, університет повинен був підготувати 258 студентських робіт, а підготував 327. На всіх факультетах була проведена дуже велика робота по залученню студентів до участі в нинішніх конкурсах. Результати виявились значними: кожний факультет фактично перевикинав заданий план. Так, мехмат повинен був підготувати 46 робіт, а підготував 48, історичний відповідно — 18 і 22, юрфак — 28 і 30, філфак — 42 і 44, факультет РГФ — 34 і 36, біофак — 26 і 27 і т. д. Лише геолого-географічний факультет підготував на роботу менше. Особливої уваги заслуговує фізичний факультет, який замість 36 студентських робіт за планом підготував 49. Хотілось би, щоб інші факультети ОДУ наслідували приклад фізиків. Серед кафедр університету треба відзначити, перш за все, кафедру теоретичної фізики (завідуючий професор В. М. Адамьян), експериментальної фізики

(завідуючий професор В. В. Сердюк), які перевикинали план цієї роботи.

Велику увагу на засіданні ради НДРС було приділено і певним недолікам. Так, підготовка робіт не завжди і не скрізь проходила планомірно. Не вирішена ще повністю проблема якості підготовки робіт як в науковому, так і в чисто оформительському плані. Вирішено провести ряд заходів по ліквідації таких недоліків, і в цьому велику ініціативу повинні проявити кафедри університету. А вже Одеський державний університет як один із найстаріших і найкрупніших вузів України має всі можливості посісти і місце в республіканському конкурсі студентських робіт і одне із перших у Всесоюзному. Результати республіканського і всесоюзного конкурсу 1981—1982 років будуть підсумовані в квітні майбутнього року.

О. ГЛУШКОВ,
голова
науково-студентського
товариства ОДУ.

На учбовому геологічному полігоні нашого університету практичні заняття по геолого-розвідувальній практиці проводить учбовий майстер В. І. КИРИЄНКО. Студенти III курсу знайомляться з будовою бурової установки.

На передньому плані відмінник навчання, член профспілкового комітету факультету Валерій СУПРУНЮК. Фото М. РИЖАКА.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

місна ні з якими стандартами. Від педагога вимагається постійна творчість і здібність знаходити оптимальні рішення в непередбачених ситуаціях, яких буває дуже багато в учбовому процесі вузу.

Є ще важлива особливість педагогічної майстерності, на яку в практиці мало звертається увага. Це особистий престиж вченого-педагога в очах студентів. Спеціальні опитування та спостереження показують, що і наявність досліджень, і вміння читати лекції, і знання студентів гублять свою формулюючи ефективність, якщо педагог не користується повагою серед студентів як людина і навіть став нестерпним для них (і таке іноді буває). А неприязнь до особистості педагога переноситься і на науку, яку викладає. Треба рішуче підкреслити, що учбовий процес — особистий процес. Впливають на студентів наука та застосовані методи не самі по собі, а заломлені через особистість вченого-педагога. Ясність наукових та ідейних позицій, моральні якості, повага студентів та

вимоглива турбота про них — надзвичайно важливі індивідуальні якості, що виділяють самими студентами. Ці якості і надають майстерності педагога високу формулюючи ефективність.

Потрібно також врахувати і те, що ефективність застосування методів навчання залежить від відношення студентів до науки, котра викладається. Іноді студент ще до зустрічі з педагогом, не знаючи його як людину і як спеціаліста, зарані налаштовує себе на такий слизький варіант навчання — «аби скласти предмет». І в цьому випадку майстерність педагога не завжди спрацює, студент так і залишається байдужим до предмета, до самого екзамену.

Як же уникнути такої байдужості? Однозначної відповіді на це питання дати неможливо. В одному випадку студент можливо потрапив на факультет не за здібностями та інтересами і займається аби тільки закінчити вуз. В іншому випадку буває так, що студент багато уваги приділяє предметам улюбле-

ним, що відповідають його нахилам, а інші вивчає без особливого інтересу. Проте в обох випадках можливі і в практиці бувають зрушення — у студента з'являється інтерес до предмета. Але такі зміни відбуваються тільки під впливом авторитетних вчених-педагогів, що володіють високою педагогічною майстерністю.

Тепер про вдосконалення самих методів навчання. В практиці зустрічаються педагогічно неправильні підходи до цього питання. Іноді гадають, що якісь учбового процесу залежить від введення нових методів, методів прогресивних (і такий термін з'явився). А якщо на кафедрі чи в окремого педагога нових методів не виникло, то це означає ніби-то застій у вдосконаленні учбового процесу.

Про те нові методи з'являються дуже рідко. Це просто неможливо. Виникли, наприклад, методи програмованого навчання, методи ділових ігор, але це методи допоміжні, не основні. А основні методи — лекція, семінар, пра-

Серед студентських загонів Одеського університету, які працювали в період третього трудового семестру на народно-господарських об'єктах нашої країни, декілька було сформовано із студентів історичного факультету. Двом з них, «Гренаді» та «Молодості», випав незвичайний об'єкт трудової діяльності, вони були направлені до Іллічівського морського торговельного порту для надання допомоги у переробці вантажів.

Практика всесоюзних студентських загонів до цього ще не знала подібного напрямку у діяльності СВЗ. Але трудовий ентузіазм, сильні руки, жар молодих сердець потрібні всюди і особливо у такій необхідній і важкій справі. Це був свого роду експеримент, у ході якого довелось чимало попрацювати всім його учасникам: бійцям загонів, комітету комсомолу, зональним, об'єднаному штабам СВЗ, Всесоюзному штабу.

Першими до Іллічівська прибули студентські загони Вінницького педагогічного, Тернопільського і Полтавського медичних інститутів та нашого університету.

Як і в кожній новій справі, в її організації спочатку були відчуті певні прогалини і недорахунки, але час своє взяв...

Після трьох тижнів навчання в учбово-курсовому комбінаті порту, всі бійці отримали посвідчення докера-механізатора, яке дає право на проведення вантажних робіт. Що ж за цим стоїть? Це означає мати право спускатись до душного трюму і вантажити дерев'яні піддони 50-кілограмовими мішками з мукою, цукром або рисом, це означає, переборювати сон під час нічних змін і зустрічатися на бойовому посту перші промені сонця.

Бійці «Гренади» і «Молодості» працювали докерами на третьому вантажному районі порту, спеціалізувались на переробці продовольчих вантажів. Не раз на честь ударної праці бійці будзагонів випускали «Блискавки», і звучали слова подяки від імені адміністрації, парткому вантажного району і порту.

Завдяки праці всіх загонів, які працювали на третьому районі, тільки в червні ванта-

жообіг зріс у 2 рази. Зокрема бійцями загонів «Молодість» та «Гренада» за два місяці праці (липень—серпень) було перероблено 11389,3 мішкови вантажів на суму 62,3 тис. крб.

У складі загонів було 22 дівчини, вони працювали тальменами на 2, 3, 4 районах, у столовій третього району.

Бійці наших загонів вели активну громадсько-політичну діяльність. За період роботи у порту вони прочитали 19 лекцій, виступили з концертом перед докерами третього району. Двічі виходили на комсомольські суботники. Була надана допомога дитячому садку і проведені роботи по благоустрою території третього району.

Включившись у Всесоюзне соціалістичне змагання, бійці «Гренади» та «Молодості» гаряче відгукнулись на заклик провести дні ударної праці і зароблені гроші перевести у фонд Солідарності з народом Афганістана, фонд Миру і благоустрою міста Гагаріна.

Серед тих, хто особливо відзначився, хотілося б назвати Івана Зваричука, Олександра Фесика, Віталія Чернопольського, Володимира Галюрова, Ольги Орлової, Галини Мішиної та багатьох інших.

В. СЕВЕРІНЮК,
командир загону
«Гренада».

ктикум, лабораторні роботи залишаються і альтернативи їм не має.

А як же тоді розуміти вдосконалення методів навчання? Вдосконалювати треба існуючі методи. Будь-який метод можна застосовувати по-різному. Для цього використовуються різноманітні методичні прийоми. Та ж лекція може читатись в кількох варіантах. Семінари, практикуми та інші методи майстер-педагог варіює в залежності від багатьох обставин — готовності студентів, особливостей теми, поставленої цілі і т. п. Словом, методичні прийоми можна використовувати для індивідуалізації будь-якого загального методу і надати йому новизну та високу педагогічну ефективність. Гнучкість і винахідливість вченого-педагога в творчому запровадженні відомих і нових методичних прийомів являється важливим показником педагогічної майстерності.

Іноді питають: а чи можна педагогу, або кафедрі експериментувати, вводити і перевіряти нові методи і нові методичні прийоми? Так, можливо і навіть бажано. А вже учбовий процес за своєю природою творча діяльність. Тому цілком правомірний ме-

тодичний експеримент. Треба тільки діяти продумано, не допускати прожектерства. А уникнути помилок можна тільки в тому випадку, коли враховуються педагогічні закономірності учбового процесу, дидактичні принципи, і якщо назовведення всебічно обговорюється кафедрою, об'єктивно з позицій педагогіки, оцінюється.

Отже, на закінчення варто сказати, що вдосконалювати методи викладання в вищій школі може і повинен кожний вчений педагог, кожна кафедра. Не потрібно тільки гнатися за сенсацією, придумувати щось таке, що тільки за назвою може здаватися новим, а насправді це «нове» являється давно відомим старим, але одягнутим в заумну науково-подібну оболонку чи по підміненію нікому не зрозумілою математичною формулою. Істина завжди проста, а в педагогіці особливо. А найвиразнішим показником ефективності наших творчих пошуків у вдосконаленні методів навчання являється відповідна активна пізнавальна діяльність студентів.

І. І. КОБИЛЯЦЬКИЙ,
професор, зав. кафедрою
педагогіки.

ДЖЕРЕЛО ВІЧНОГО НАТХНЕННЯ

Павло Грабовський залишив нам такий мудрий вислів: «Народне мистецтво — джерело, з якого можна пити вічно». І це підтверджують надзвичайно розмаїта практика народних умільців в наш час, поточні виставки їхніх непересічних витворів, численні про них відгуки в газетах і журналах, навіть саме існування журналів типу «Народна творчість та етнографія», в яких розмаїто оповідається про цей величний світ творчості. Все частіше звертаються до його естетичної царини радянські поети й прозаїки (чого, правда, не скажеш про драматургів). З кожним днем зростають лави його прихильників. Чи не тому, до речі, неабиякою популярністю користується сьогодні новий роман у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай»?

Нещодавно у видавництві «Радянський письменник» вийшов з друку і роман Володимира Яворівського «Автопортрет з уяви», породжений тим же прекрасним джерелом. Це другий роман молодого українського прозаїка. Про перший — «Ланцюгова реакція», що присвячений будівництву Чорнобильської атомної станції, — вже кілька років точаться суперечки щодо вмотивування автором окремих виробничих фактів, важливості деяких композиційних компонентів, колізії тощо, проте в одному вся критика (причому широка — всесоюзна) однастайна: рівень поезики твору та психологізації головних персонажів, особливо — жіночих, досить високий і навіть чаруючий. Новий же роман присвячений жінці-художниці, народній майстрині пензля. І якщо згадати, що для молодого письменника образотворче мистецтво за духовними інтересами не чуже — бо Яворівський написав ряд

нарисів про народних умільців, зокрема «Літа шукань і звершень» про народного майстра різьби по дереву Осипа Величка, написаний не просто вправною рукою журналіста, а щирою, глибокою натурою, котра досліджує природні витoki образного світосприймання митця, яке в повсякденній праці перетворюється в непересічну метафору з безконечною ланцюговою реакцією, — то вже наперед можна уявити, в якому реєстрі звучить нова симфонія його душі, його пристрасних поетичних роздумів, в органічних пластах якої з'являється перед нами внутрішній драматичний світ Катерини Білокур. Чому ж в основному — внутрішній?

Про народну майстриню останнім часом з'являється все більше й більше статей, нарисів, значимих розвідок і досліджень, тому, здавалось би, матеріалу про неї мистецтвознавство накопичило чимало. Проте це далеко не так. Бо життя Катерини Білокур на якесь особливе зовнішнє події, можна сказати, зовсім скромне. Ровесниця нашого віку, котра пережила три війни, в молодості багато років була передовим бригадиром на колгоспному полі, аж доки не підточили хворі ноги, вона разом з усім народом пережила і його труднощі і радощі. Крім своєї Богданівки (Яготинський район на Полтавщині, тепер — Київський район), не бувала ніде, за винятком останніх років, коли, ставши відомою всьому світу, їздила в Київ, бачилась з Павлом Григоровичем Тичиною та з столичними художниками. Оце і вся її в загальних рисах зовнішня біографія. Але душою геніально митця вона не просто переживала світ, що її оточував, а

переспівала його такими бурхливими піснями, в барвах, в яких кожне слово напоєне глибинною гіркотою, пронизливим відчуженням, щемливою райдугою, чаклунським зіллям-рутою, гострою жадобою всесвітнього щастя. Бо майже все життя боролась за своє мистецтво з простуватими людьми, котрі його не розуміли і відкидали, та найбільше боролась за нього з самою собою. І ось ці душевні сумніви, протиріччя, страждання, любов і мука, оця каторжна боротьба за право своєю творчою самобутністю стверджувати красу в житті, дарувати людям її високі пориви, не маючи ніякої освіти, — все це в надзвичайно багатій психологічній інтерпретації, коли весь роман сприймається, як чарівний фриз, що опоясує всю землю, фриз із суцільних буйних квітів, що, виникаючи в яскравих барвах, розкривають таємну лабораторію творця, над якими величними зорями зринають Шевченко і Пікассо, стали могутнім джерелом роману, від якого, тільки починаєш читати, вже не відриваєшся до останнього рядка, а потім в збентеженій уяві ще п'єш і п'єш з нього пісенне натхнення. Те натхнення, яке внесло в гордовитий, незалежний верховинний світ Пікассо таке сум'яття, таку ностальгію за своїм дитинством, за його квітами і чарівною безпосередністю, що, побачивши квіти Білокур, його нестримно потягнуло відвідати рідну Іспанію і поїхати до неї через... Україну. І ставши вже не тим, ким був ще вчора. Так вразила своєю самобутністю одного з найбільших митців 20 століття проста українська жінка, геніальна майстриня пензля, перед якою тепер схиляється світ.

А. БОСОВ.

ДЛЯ ЗБИРАЧІВ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Люди, далекі від фольклору, мабуть переконані: зникли вже із живого обігу народні думи, історичні пісні, календарна поезія і т. д., народ, мовляв, забуває про них остаточно, а те, що іноді зринає в його пам'яті, далеко від перлин народної творчості. Це навіне переконання спростував ще Т. Г. Шевченко: «Наша пісня, наша дума не вмере, не поллаже»... Немає такого народного поета і зараз, який не живився б її чарівними джерелами. Що фольклор активно існує сьогодні, підтверджують також вчені-фольклористи, зокрема Е. В. Померанцева, котра особито за кількадесятирічну практику переконалась: в різних своїх проявах усна народна творчість живе всюди, і вона міцно тримається в побуті радянських людей. Одні її жанри зникають, інші звужують сферу свого виникнення, треті розцвітають. На зміну одним темам, сюжетам, образам, прийомам приходять інші, все тіснішим стає зв'язок фольклору з літературою, що відзначає у свій час академік М. Т. Рильський, міняється склад не тільки виконавців, але і слухачів його, та він продовжує бути важливою частиною нашої культури.

Цікавий факт: вчені ще в до-революційні часи частенько приїжджали в місця озера

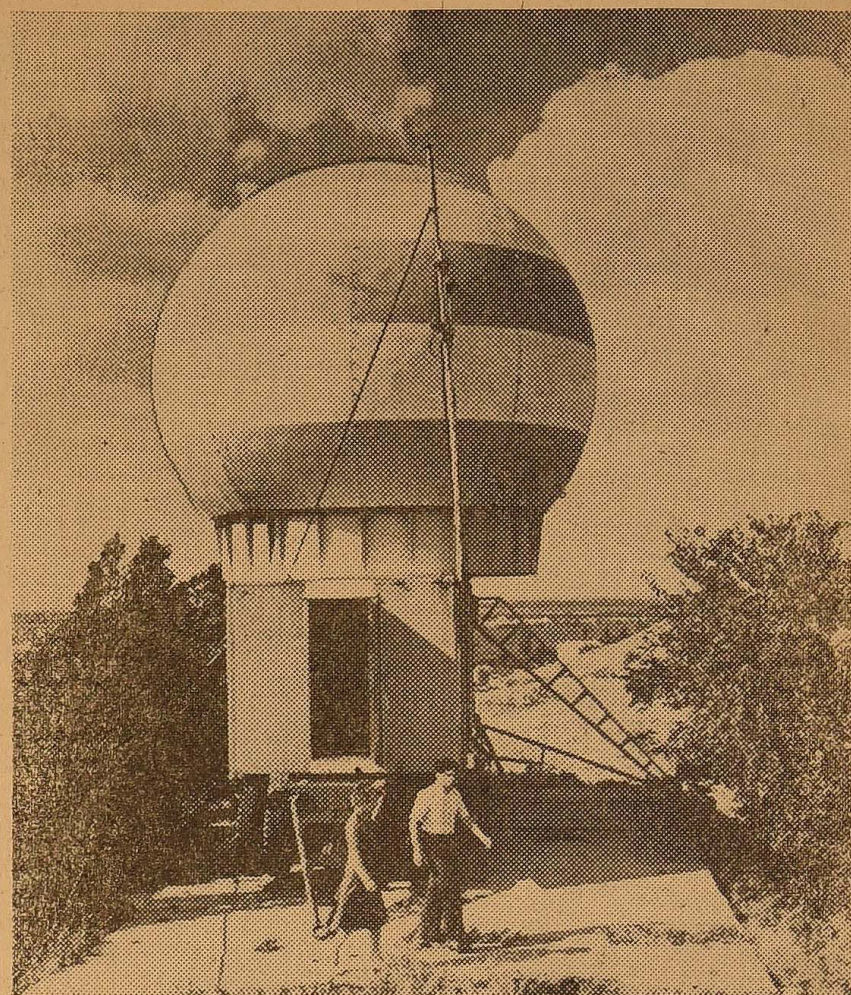
Світлояр (звідки походить, між іншим, знаменита легенда про град Кітеж) збирати фольклор, а в 30-і роки прийшли до висновку, що його там немає, що він уже «затух», і тільки в 70-х роках він там якимось дивом відновився — і в великій кількості. А дива, насправді, немає: просто у фольклора є свої закономірності прояву. Якщо їх ретельно, з любов'ю вивчати, то можна ще чимало відкрити немеркнучих скарбів усної народної творчості.

От в цьому плані збирачам фольклору і даються вагомі поради в новій брошурі доцента, кандидата філологічних наук П. Т. Маркушевського «К родникам народної творчості», виданій нещодавно. Одеською обласною організацією товариства «Знання» та Одеською обласною організацією українського товариства охорони пам'ятників історії і культури. Брошура написана вчепним, який не один десяток років глибоко вивчав народну творчість, вивчав в широкому діапазоні — не тільки літературну, а й мистецтвознавчу (в Одесі добре відома багата, розмаїта колекція тов. Маркушевського, котрій міг би позавидувати будь-який народний музей). Ця брошура — сконденсований змістовний синтез наукових пошуків, досліджень, знахідок автора, вона може

розглядатись як посібник, їй передувало багато публікацій — і солідними брошурами і численним рядом статей. Із тих попередніх праць згадаємо хоча б таку, як «В. І. Ленін і українська народно-поетична творчість» (1970 р.) — дослідження корисне не тільки для спеціалістів, а й для кожної культурної людини.

Методичні поради «К родникам народної творчості» складаються з ряду невеличких частин-главок, в яких розповідається про історико-пізнавальну роль народної творчості, про її ідейно-виховну та естетичну роль, про її видатних носіїв та про те, як записувати і оформляти фольклорні твори, як і де вони використовуються (в художній самодіяльності тощо). Цей цікавий посібник може, звичайно, використати кожний збирач обрядової поезії, легенд, дум, балад, історичних та ліричних пісень, казок, переказів, голосінь, прислів'їв і приказок, антирелігійного фольклору, сатири, гумору і т. д., але, звичайно, перш за все, він адресується викладачам і студентам філологічного факультету, які систематично беруть участь у фольклорній практиці і для яких він може стати справжнім порадником в цікавому світі народної творчості.

А. ЧЕРКАСЬКИЙ.

НА ЗНІМКУ: Новий метеорологічний радіолокатор.
Фото К. ДУДЧЕНКА.

(Фотохроніка РАТАУ).

ІКАРИ СТАРОДАВНЬОЇ РУСІ

Мабуть, неможливо підрахувати, скільки поетів славили Київ за півтора тисячоліття його буремного й прекрасного життя. І славили не тільки місцеві бояни. Так, мешканець Львова і Любліна, польський поет XVI століття Себастьян Фавіан Кльонович (який творив переважно латиною) в поемі «Роксоланія» писав звертаючись до чудового міста:

— Києве, древній, колишня княжна, велике столице, скільки у тебе слідів давньої старовини!

Але за тих стародавніх, дуже непокоїмих часів князів майже не мали можливості милуватися неповторною красою свого міста — надто напруженим було їхнє життя. Поет з шанобливим захопленням і зрозумілим сумом говорить:

В зброї орач засіває
і озброєний жне свої ниви.
Завжди на плечах —
вже звик — є повен стріл сагайдак.

Так, кожен княгинин має бути мужнім і сильним оборонцем міста. Тому в історії Києва і його громадян здавна займала почесне місце система фізичних вправ.

Археологи та історики висловлюють припущення, що на Старокиївській горі за часів Київської Русі тяглися стайні, був навіть іподром, на якому, звичайно, займалися верхогонами самі тільки князі. Часто й завзято билися юні князів навчулачки, фехтували на палях, вчилися кидати вили й спис у ціль, яка

періодично зникала: молодий воїн час від часу висував із схованки невеликий щит і знову ховав його! «Руси не лише невтомні вершники й скороходи — писав один з арабських мандрівників XVI століття, — але й чудові плавіти та пірнальники».

Гри й різні змагання за часів Київської Русі дуже часто впливали з потреб повсякдення, а вразі критичної необхідності набували військового значення і характеру.

На Русі здавна було звичним ловити птахів за допомогою так званого «пташиного клею», ним ловці задегидь змащували віти, або пні, на які птахство сідало відпочивати. А клей той, густий і міцний, робили з рослини-паразита омели, шапки якої й сьогодні ростуть на вершинах дерев. Ось як описав Себастьян Фавіан Кльонович, про це збирання омели нашими сміливими попередниками:

Руська країна дає тобі більше подібних ікарів, що у повітрі летять. Веслами — руки у них, бо молоді пастухи рудих часто наслідують білок: з дуба на дуб вони скачуть не раз стрімголов. Так він мандрує верхами тінного лісу, а там десь сажнів багато униз ледве видніє земля.

Ю. ШАНІН,
кандидат
філологічних наук.

ОГОЛОШЕННЯ

В минулому учбовому році серед студентів Одеського державного університету надзвичайно великою популярністю користувалась дискотека «Метроном». Зараз робота дискотеки після літньої перерви поновлюється. Її творчі дні: вівторок, середа, четверг. Квитки можна придбати або в середу в профкомі ОДУ (Пролетарський бульвар, 24) від 16-00 до 19-00 або в суботу в студклубі (вул. П. Великого, 2) від 15-00 до 18-00.

Запрошуємо відвідати нашу дискотеку.

РАДА КЛУБУ-КАФЕ «МЕТРОНОМ».

Редактор В. НІКОЛАЄВ.

ПИШІТЬ НАМ:

270000, Одеса-центр, вул. П. Великого, 2, держуніверситет, редакція газети «За наукові кадри».

ЗАХОДЬТЕ:

Одеса, вул. Радянської Армії, 24.

ДЗВОНІТЬ:

телефони: міський 23-84-13, внутрішній 841 (з міста 206-841).